

SOSYAL BİLİMLERDE ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR
International Research in Social Sciences

Editör:

Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ

SOSYAL BİLİMLERDE ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR

International Research in Social Sciences

Editör

Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ

Yazarlar:

Başak Gül AKAR - Harun Erhan KAHTALI - Alperen Furkan TAŞ - Hilal YILDIZ
Derya DEMİRDİZEN ÇEVİK - Pınar KAYA SAMUT - İrfan ERTEKİN - Aysel AKBENİZ
Muhammet BANAZILI - Şeniz ANBARLI BOZATAY - Lokman ODABAŞ
Havva KOCABAŞA - Fatma Feyza GÜNDÜZ - Gülistan FIRAT - Özcan DEMİR

E-ISBN: 978-625-382-080-0

DOI: 10.54637/vizetek.9786253820800

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Kapak Tasarımı: Abdulkadir EMİROĞLU

Yayın Tarihi: Aralık, 2025

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

SOSYAL BİLİMLERDE ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR
International Research in Social Sciences

Editör:

Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ

Bölümler ve Yazarlar

- Editör** Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ
- 1. Bölüm** **Geleceğin 11'lisi Şimdi Nerede? (Yenilenebilir Enerji Alanına Dair Bir Değerlendirme)**
Başak Gül AKAR, Assoc.Prof.Dr., Çukurova University, the Faculty of Kozan Business Administration, Adana,
ORCID: 0000-0001-7258-4402
- 2. Bölüm** **Engelli Bireylerde Dijital Bankacılık Kullanımı: Türkiye ve Avrupa Birliğine Üye Ülkelerin Karşılaştırılmalı Analizi**
Harun Erhan KAHTALI, Ticaret Bakanlığı,
ORCID: 0009-0005-1999-1179
- 3. Bölüm** **Mavi Ekonomi: Uluslararası Deniz Hukukunun Küresel Siyaset ve Ekonomi İle Kesişimi**
Dr. Alperen Furkan TAŞ, YLSY Bursiyeri,
ORCID: 0000-0002-5501-0551
- 4. Bölüm** **Causal Effect Of Co2 Levels and Crime Rates: Brazil And Colombia**
Prof. Hilal YILDIZ, Sakarya University, Department of Econometrics,
ORCID: 0000-0002-9389-1433
Assoc Prof. Derya DEMİRDİZEN ÇEVİK, Kocaeli University,
Department of Local Governments, **ORCID:** 0000-0002-5735-9095
- 5. Bölüm** **Lojistik Performans ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Ortalama ve Kantil Düzeyinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme**
Prof.Dr. Pınar KAYA SAMUT, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü,
ORCID: 0000-0003-3778-733X
- 6. Bölüm** **Halkla İlişkiler Yönüyle Osmanlı Yazılı Basını İlanları Üzerine Bir Araştırma**
Doç. Dr. İrfan ERTEKİN, Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, **ORCID:** 0000-0003-2443-8528

Bölümler ve Yazarlar

- 7. Bölüm** **İstihbarat Personelinde Ruh Sağlığı Sorunları Üzerine Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (2014-2024): Nitel Doküman Analizi**
Doç. Dr. Aysel AKBENİZ, Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tarsus, Mersin,
ORCID: 0000-0001-5163-5258
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet BANAZILI, Tarsus Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü, Tarsus, Mersin, **ORCID:** 0000-0002-5088-9587
- 8. Bölüm** **Silahlı Çatışmaların Çocuk Yüzleri: Sosyal ve Politik Bir Sorun Olarak Çocuk Askerliği**
Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY, Balıkesir Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0003-4690-9650
- 9. Bölüm** **Bölgesel ve Küresel Bir Sorun Olarak Çocuk Dilencililiğinin Seçili Ülke Örnekleriyle Değerlendirilmesi**
Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY, Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0003-4690-9650.
- 10. Bölüm** **Acil Durum Toplanma Alanları ve Geçici Barınma Alanlarının Standartlarının Değerlendirilmesi**
Lokman ODABAŞ, Trabzon Üniversitesi, Şalpazarı Meslek Yüksekokulu, Trabzon, Türkiye, **ORCID:** 0000-0003-4717-7076
- 11. Bölüm** **Altın Fiyatının Gri Markov Modeli İle Tahmin Edilmesi**
Arş. Gör. Havva KOCABAŞA, Adana Alpaslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, **ORCID:** 0000-0002-0356-8078
Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ, Adana Alpaslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, **ORCID:** 0000-0001-7603-6817
Doç. Dr. Başak Gül AKAR, Çukurova Üniversitesi,
ORCID: 0000-0001-7258-4402
- 12. Bölüm** **Stream Platformlarda İçerik Tüketiminin Medya Okuryazarlığı Açısından Değerlendirilmesi**
Gülistan FIRAT, Yüksek lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **ORCID:** 0009-0000-2294-4537
Doç. Dr. Özcan DEMİR, Dicle Üniversitesi İletişim Fakültesi,
ORCID: 0000-0001-9273-7672

ÖN SÖZ

Bilginin coğrafyasının hızla değiştiği, sınırların ekonomik, kültürel ve teknolojik etkileşimle geçirgenleştiği bir çağdayız. Böylesi bir dönemde sosyal bilimler, yalnızca toplumları anlamanın değil, aynı zamanda küresel dönüşümlerin yönünü okumanın da temel araçlarından biri hâline gelmiştir. Bu eser, farklı disiplinlerin bir araya gelerek oluşturduğu ortak bakışın, uluslararası araştırmaların güncel ufkuna nasıl katkı sunduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Her bir bölüm, yazarlarının uzmanlık alanlarını ve bilimsel birikimlerini yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal bilimlerin disiplinlerarası yapısının zenginliğini somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Birinci bölümde Doç. Dr. Başak Gül AKAR, *“Geleceğin 11’lisi Şimdi Nerede? (Yenilenebilir Enerji Alanına Dair Bir Değerlendirme)”* başlıklı çalışmada, Bangladeş’ten Türkiye’ye uzanan Gelecek-11 ülkelerinin 2005–2025 arasındaki gelişim seyrini yenilenebilir enerji perspektifinden ele almaktadır. Akar, bu ülkelerin ekonomik ve demografik potansiyellerine rağmen sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda enerji ihtiyaçlarını ne ölçüde çevreci kaynaklarla karşılayabildiklerini sorgulamakta; yükselen ekonomilerin artan enerji talebi karşısında yenilenebilir enerji politikalarının belirleyici rolünü vurgulamaktadır. İkinci bölümde Harun Erhan KAHTALI, *“Engelli Bireylerde Dijital Bankacılık Kullanımı: Türkiye ve Avrupa Birliği Üye Ülkelerin Karşılaştırılmalı Analizi”* başlıklı çalışmada, engelli bireylerin dijital bankacılık kullanımını Türkiye ve Avrupa Birliği ülkeleri arasında karşılaştırarak dijital finansal kapsayıcılığın mevcut durumunu ortaya koymaktadır. Bulgular, Avrupa’da erişilebilirlik politikaları ve dijital beceri programlarının etkisiyle kullanım oranlarının hızla arttığını, Türkiye’nin ise daha yavaş bir gelişim sergilediğini göstermektedir. Cinsiyet ve yaş grupları arasındaki belirgin farklar, dijital bankacılığın teknolojik bir yenilik olmanın ötesinde toplumsal eşitlik ve temel haklara erişim meselesi olduğunu kanıtlamaktadır. Çalışma, sürdürülebilir finansal kapsayıcılık için dijital dönüşümün erişilebilirlik ve sosyal adalet ilkeleriyle birlikte yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dr. Alperen Furkan TAŞ, üçüncü bölümde, *“Mavi Ekonomi: Uluslararası Deniz Hukukunun Küresel Siyaset ve Ekonomi ile Kesişimi”* isimli çalışmada Mavi Ekonomi yaklaşımını doğa, hukuk, ekonomi ve toplum arasındaki ilişkileri yeniden tanımlayan yeni bir paradigma olarak

ele almaktadır. Denizlerin yalnızca ekonomik bir alan değil, insanlığın ortak yaşam mekânı olduğunu vurgulayan çalışma, uluslararası deniz hukukunun bu süreçte adalet, dayanışma ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Dördüncü bölümde, Prof. Dr. Hilal YILDIZ ve Doç. Dr. Derya DEMİRDİZEN ÇEVİK, *“Causal Effect Of Co2 Levels And Crime Rates: Brazil and Colombia”* başlıklı bölümlerinde CO₂ seviyelerinin suç oranları üzerindeki olası etkilerini Brezilya ve Kolombiya örnekleri üzerinden inceleyerek hava kirliliğinin toplumsal güvenlik boyutuna dikkat çekmektedir. Çalışma, Brezilya’da artan emisyonların suç oranlarıyla ilişkisine dair güçlü bulgular ortaya koyarken; her iki ülkenin de iklim politikalarını tam olarak uygulamadığı sürece çevresel kırılganlık, toplumsal huzur ve halk sağlığı açısından ciddi risklerle karşı karşıya kalacağını vurgulamaktadır. Beşinci bölümde, Prof. Dr. Pınar KAYA SAMUT, *“Lojistik Performans ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Ortalama ve Kantil Düzeyinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”* isimli çalışması ile lojistik performans ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 136 ülkenin 2023 verileri üzerinden hem klasik regresyon hem de kantil regresyon yöntemleriyle incelemektedir. Bulgular, gümrük süreçlerinin etkinliği, altyapı kalitesi ve izlenebilirlik sistemlerinin büyümeyi anlamlı biçimde desteklediğini; buna karşın lojistik hizmet yetkinliğinin kısa vadede ekonomik çıktıya dönüşmeyebileceğini göstermektedir. Altıncı bölümde, Doç. Dr. İrfan ERTEKİN, *“Halkla İlişkiler Yönüyle Osmanlı Yazılı Basını İlanları Üzerine Bir Araştırma”* adlı çalışmasında Osmanlı yazılı basınında yer alan resmî ve özel ilanları halkla ilişkiler perspektifinden ele almaktadır. Bölüm, gazeteler ve diğer süreli yayınlardaki ilanların yalnızca ticari birer duyuru değil, aynı zamanda kamuoyunu bilgilendiren, devlet-halk iletişimini güçlendiren önemli birer halkla ilişkiler aracı olduğunu göstermektedir. Yedinci bölüm, Doç. Dr. Aysel AKBENİZ ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammet BANAZILI’nın 2014–2024 dönemine ait sekiz nicel çalışmayı nitel doküman analiziyle inceleyerek istihbarat personelinin ruh sağlığı sorunlarını değerlendirdiği *“İstihbarat Personelinde Ruh Sağlığı Sorunları Üzerine Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (2014-2024): Nitel Doküman Analizi”* başlıklı çalışmayı içermektedir. Çalışma, üç temel temayı ortaya koymaktadır: tükenmişlik ve psikolojik stres, travma sonrası stres, çalışma koşulları ve operasyonel yük. Bulgular, yoğun stres, duygusal yıpranma ve örgütsel destek eksikliğinin personelin ruh sağlığını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bölüm, bu alanda psikososyal

destek politikalarının güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sekizinci bölüm, Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY'ın çocuk askerliği küresel bir insanlık sorunu olarak ele aldığı *“Silahlı Çatışmaların Çocuk Yüzleri: Sosyal ve Politik Bir Sorun Olarak Çocuk Askerliği”* başlıklı çalışmasını kapsamaktadır. Bölüm, çatışma bölgelerinde zorla ya da gönüllü gibi görünen koşullar altında silah altına alınan çocukların fiziksel ve psikolojik açıdan ağır travmalar yaşadığını vurgularken; BM sözleşmeleri başta olmak üzere uluslararası mekanizmaların uygulanmasının kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Bozatay, çocuk askerliğiyle mücadelenin yalnızca hukuki yasaklarla değil, yoksullukla mücadele, eğitim ve toplumsal istikrarı güçlendiren politikalarla mümkün olacağını belirtmektedir. Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY'ın kaleme aldığı *“Bölgesel ve Küresel Bir Sorun Olarak Çocuk Dilencililiğinin Seçili Ülke Örnekleriyle Değerlendirilmesi”* başlıklı dokuzuncu bölümde; çocuk dilencililiğinin Ortadoğu ve Etiyopya örnekleri üzerinden incelendiği; yoksulluk, aile yapısındaki çözülme, devlet desteklerinin yetersizliği ve organize suç yapılarının etkisiyle büyüyen bölgesel ve küresel bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuk dilencililiğinin çocuk istismarı ve kaçakçılığıyla iç içe geçmiş yapısı, yalnızca hukuki düzenlemelerle değil, ekonomik ve sosyal politikalarla desteklenen çok aktörlü bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır. Ulusal ve uluslararası işbirliği, sözleşmelere uyum, etkin denetim ve toplumsal farkındalık olmaksızın bu sömürü döngüsünün kırılmasının mümkün olmadığı vurgulanmaktadır. Onuncu bölümde, Öğr. Gör. Lokman ODABAŞ *“Acil Durum Toplanma Alanları ve Geçici Barınma Alanlarının Standartlarının Değerlendirilmesi”* isimli çalışması ile afet yönetimini yalnızca kriz anına indirgemeyen, risk azaltma ve hazırlığı merkeze alan bütüncül yaklaşımı özetlemekte, Türkiye'nin yüksek deprem riski nedeniyle afet kültürünün kurumsallaştırılmasının zorunlu olduğunu vurgulamakta; eğitim, yerel yönetimlerin katılımı ve kentsel planlamanın güçlendirilmesini temel unsurlar olarak öne çıkarmaktadır. On birinci bölümde Arş. Gör. Havva KOCABAŞA, Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ ve Doç. Dr. Başak Gül AKAR *“Altın Fiyatının Gri Markov Modeli ile Tahmin Edilmesi”* başlıklı çalışmaları ile Cumhuriyet altını fiyatlarını GM(1,1) ve Gri Markov modelleriyle karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Yazarlar, GM(1,1) modelinin genel trendi yakalasa da kısa dönemli dalgalanmalara duyarlılığının sınırlı kaldığını; buna karşılık GM(1,1) tahminlerinin Markov geçiş olasılıklarıyla iyileştirildiği Gri Markov modelinin

daha düşük hata oranları üreterek özellikle ani yükseliş veya düşüşlerin görüldüğü dönemlerde daha gerçekçi sonuçlar sunduğunu ortaya koymuşlardır. On ikinci bölüm, Gülistan FIRAT ve Doç. Dr. Özcan DEMİR'in dijital platformlarda içerik tüketimini medya okuryazarlığı perspektifinden ele alan *“Stream Platformlarda İçerik Tüketiminin Medya Okuryazarlığı Açısından Değerlendirilmesi”* başlıklı çalışmasını içermektedir. Yazarlar, Netflix ve Exxen gibi yaygın stream platformlarında çocuklara yönelik içerik kontrolü, akıllı işaretler ve ebeveyn denetim mekanizmalarını karşılaştırarak, çevrimiçi içerik akışının doğurduğu risklere karşı medya okuryazarlığının koruyucu rolünü vurgulamaktadır.

Bilimsel titizlikleri ve disiplinlerarası yaklaşımları sayesinde küresel akademik tartışmaya değerli katkılar sundukları için tüm yazarlara teşekkür borçluyum. Kitabın editörü olarak, her bir bölümün farklı bir dünyaya açılan kapı niteliğinde olduğunu ve okurların bu zenginliği keşfederken yeni fikir ve araştırma alanlarına ilham bulacaklarını umuyorum. Bu eser, öğrenciler, araştırmacılar, politika yapıcılar ve sosyal bilimlerin dinamik doğasına ilgi duyan tüm okurlar için hem bir kaynak hem de yeni tartışmaların başlangıç noktası olmayı amaçlamaktadır.

Doç. Dr. Fatma Feyza GÜNDÜZ

Editör

2025

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Geleceğin 11'lisi Şimdi Nerede?_(Yenilenebilir Enerji Alanına Dair Bir Değerlendirme)	1
Başak Gül AKAR	

2. BÖLÜM

Engelli Bireylerde Dijital Bankacılık Kullanımı: Türkiye ve Avrupa Birliğine Üye Ülkelerin Karşılaştırılmalı Analizi	16
Harun Erhan KAHTALI	

3. BÖLÜM

mavi Ekonomi: Uluslararası Deniz Hukukunun Küresel Siyaset ve Ekonomi İle Kesişimi	40
Alperen Furkan TAŞ	

4. BÖLÜM

Causal Effect Of Co2 Levels And Crime Rates: Brazil and Colombia	55
Hilal YILDIZ	
Derya DEMİRDİZEN ÇEVİK	

5. BÖLÜM

Lojistik Performans ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Ortalama ve Kantil Düzeyinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme	79
Pınar KAYA SAMUT	

6. BÖLÜM

Halkla İlişkiler Yönüyle Osmanlı Yazılı Basını İlanları Üzerine Bir Araştırma	102
İrfan ERTEKİN	

7. BÖLÜM

İstihbarat Personelinde Ruh Sağlığı Sorunları Üzerine Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (2014-2024): Nitel Doküman Analizi	115
Ayşel AKBENİZ	
Muhammet BANAZILI	

8. BÖLÜM

Silahlı Çatışmaların Çocuk Yüzleri: Sosyal ve Politik Bir Sorun Olarak Çocuk Askerliği 143

Şeniz ANBARLI BOZATAY

9. BÖLÜM

Bölgesel ve Küresel Bir Sorun Olarak Çocuk Dilencilığının Seçili Ülke Örnekleriyle Değerlendirilmesi 160

Şeniz ANBARLI BOZATAY

10. BÖLÜM

Acil Durum Toplanma Alanları ve Geçici Barınma Alanlarının Standartlarının Değerlendirilmesi 176

Lokman ODABAŞ

11. BÖLÜM

altın Fiyatının Gri Markov Modeli İle Tahmin Edilmesi.....205

Havva KOCABAŞA

Fatma Feyza GÜNDÜZ

Başak Gül AKAR

12. BÖLÜM

Stream Platformlarda İçerik Tüketiminin Medya Okuryazarlığı Açısından Değerlendirilmesi 221

Gülistan FIRAT

Özcan DEMİR